

Sygn. akt V CSK 305/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości E. Spółki z o.o. w upadłości
likwidacyjnej w K. przeciwko B. R.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 lutego 2015 r.,

skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Okręgowego w Ś.

z dnia 18 lipca 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę
do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu
w Ś., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Ś. uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością czynność prawną w postaci umowy darowizny zawartej w dniu 20 marca 2009 r. pomiędzy dłużnikiem R. R. a pozwanym B. R., mocą której R. R. darował swojemu synowi B. R. lokal mieszkalny położony w T. przy ul. W., dla którego w Sądzie Rejonowym prowadzona jest księga wieczysta nr [...], wraz z udziałem w częściach wspólnych nieruchomości, objętej księgą wieczystą nr [...] prowadzoną w Sądzie Rejonowym w T., wynoszącym 5119/1000000.

Sąd Rejonowy wskazał, że na skutek pozwu wniesionego w dniu 14 sierpnia 2007 r. przez E. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, Sąd Rejonowy w G. nakazem zapłaty wydanym w dniu 26 października 2007 r. w postępowaniu upominawczym nakazał dłużnikowi R. R. zapłatę na rzecz powódki E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwoty 43 218 82 zł wraz z określonymi w tym nakazie odsetkami ustawowymi oraz kosztami procesu. Na podstawie tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności z dnia 13 marca 2008 r. wszczęte zostało z wniosku powódki postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi R. R. o egzekucję świadczenia pieniężnego w kwocie 55 184 37 zł, które toczyło się przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w M. Postępowanie to postanowieniem z dnia 16 grudnia 2008 r. zostało umorzone wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 25 lutego 2009 r., na mocy umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu na rzecz członka spółdzielni, dłużnik R. R. nabył od Spółdzielni Mieszkaniowej w T. nieruchomość, tj. lokal mieszkalny nr 40 położony w T. przy ul. W. wraz z udziałem w częściach wspólnych budynku i własności działki gruntu, na której budynek jest posadowiony, wynoszącym 5119/1000000. Przedmiotowy lokal R. R. w dniu 20 marca 2009 r. darował swemu synowi B. R. umową zawartą w formie aktu notarialnego. B. R. w tym samym akcie notarialnym ustanowił na rzecz R. R. służebność osobistą polegającą na bezpłatnym dożywotnim prawie do korzystania z całego lokalu mieszkalnego stanowiącego przedmiot umowy darowizny. Sąd Rejonowy wskazał, że dla przedmiotowej nieruchomości lokalowej jest obecnie prowadzona księga wieczysta [...].

Sąd pierwszej instancji uznał za zasadne powództwo wytoczone przez E. Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością przeciwko beneficjentowi umowy darowizny z dnia 20 marca 2009 r. – B. R. Wedle Sądu pierwszej instancji, na podstawie poczynionych w rozpatrywanej sprawie ustaleń faktycznych można wywieść wniosek, iż spełnione zostały przesłanki z art. 527 § 1 k.c. pozwalające uwzględnić roszczenie strony powodowej o uznanie czynności prawnej dokonanej przez dłużnika za bezskuteczną. Sąd pierwszej instancji uznał ponadto, że w niniejszej sprawie mają zastosowanie art. 527 § 3 k.p.c. i art. 528 k.p.c., łagodzące, jak podkreślił, wymagania przewidziane w art. 527 § 1 i 2 k.p.c.

Pozwany B. R. wniósł apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji. Skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 18 lipca 2013 r. oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną. Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, jak również podzielił rozważania prawne tego Sądu, uznając je za trafne i zgodne z obowiązującym prawem.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 18 lipca 2013 r. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Podniósł w niej zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, mianowicie: art. 528 k.c. w zw. z art. 527 § 1 i 2 k.c. oraz art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zarzucił ponadto naruszenie art. 528 k.c. w zw. z art. 527 § 1 i 2 k.c. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie polegające na pozostawieniu w obrocie prawnym wyroku Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 12 marca 2013 r. uwzględniającego powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną pomimo tego, że sentencja tego wyroku nie oznacza konkretnej wierzytelności, ze względu na którą udzielono ochrony oraz naruszenie art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez usankcjonowanie stanu, w którym wszelkie wierzytelności przysługujące powodce względem dłużnika R. R. korzystałyby z ochrony na podstawie wydanego wyroku, co w przypadku realizacji prawa powódki do zaspokojenia wierzytelności z lokalu mieszkalnego będącego

przedmiotem umowy darowizny, prowadziłyby do naruszenia praw majątkowych pozwanego.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego w całości wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie. Utrwalony jest w orzecnictwie Sądu Najwyższego pogląd, zgodnie z którym sentencja wyroku uwzględniającego powództwo na podstawie art. 527 k.c. (tzw. skarga pauliańska) powinna określać wierzytelność zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym. Innymi słowy, sąd uwzględniając skargę pauliańską powinien w sentencji wyroku wskazać nie tylko osobę wierzyciela pokrzywdzonego na skutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, lecz również powinien określić konkretną wierzytelność, ze względu na którą uznaje się czynność prawną dłużnika za bezskuteczną w stosunku do danego wierzyciela (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 13 lutego 1970 r., III CRN 546/69; OSNCP 1970, nr 10, poz. 192; uchwałę z dnia 11 października 1995 r., III CZP 139/95, OSNC 1996, nr 1, poz. 17; wyrok z dnia 5 czerwca 2002 r., II CKN 1336/00, niepubl.; wyrok z dnia 17 września 2003 r., II CK 10/02, niepubl.). W uzasadnieniu uchwały z dnia 11 października 1995 r. (sygn. akt III CZP 139/95), odwołującej się z kolei do stanowiska wyrażonego w orzeczeniu z dnia 13 lutego 1970 r. (sygn. akt III CRN 546/69), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że instytucja skargi pauliańskiej znajduje zastosowanie tylko wówczas, gdy wierzytelność przysługująca pokrzywdzonemu wierzycielowi względem określonego dłużnika jest realna i skonkretyzowana, idzie bowiem o to, aby ochrony w następstwie wyroku uwzględniającego powództwo nie doznawały wszelkie bliżej nieoznaczone prawa powoda, a jedynie konkretna wierzytelność wynikająca z określonego stosunku prawnego, stanowiąca przedmiot żądanej, a tym samym przedmiot rozstrzygnięcia sądowego. Podsumowując, koniecznym warunkiem skuteczności wyroku wydanego na podstawie art. 527 k.c. jest określenie w sentencji tego wyroku wierzytelności, której ochronie ma on służyć. Trafny jest zatem podniesiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 528 k.c. w zw. z art. 527 § 1 i 2 k.c., co skutkowałoby

pozostawieniem w obrocie prawnym wyroku uwzględniającego skargę pauliańską, pomimo że w sentencji tego wyroku nie oznaczono wierzytelność powoda mającej podlegać ochronie.

Nie budzi zatem wątpliwości, iż wadliwe jest zaskarżone orzeczenie oddalające apelację pozwanego skierowaną do tak sformułowanego orzeczenia Sadu pierwszej instancji.

Słusznie też podnosi skarżący, że zaskarżony wyrok Sądu drugiej instancji, sankcjonowałby stan, w którym chronione byłyby wszelkie wierzytelności przysługujące powódce względem pozwanego, co w istocie mogłoby prowadzić do naruszenia praw majątkowych pozwanego, których ochronę gwarantuje art. 64 Konstytucji RP.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.